

INFORMACIJA

o zaključcima sa 47. zasijedanja UNESCO Komiteta za svjetsku baštinu održanog u Parizu od 6. do 16. jula 2025. godine

U Parizu je u periodu od 6. do 16. jula ove godine održano 47. zasijedanje Komiteta za svjetsku baštinu UNESCO, na kojem su razmatrani izvještaji za 2024. godinu o stanju konzervacije prirodnih i kulturnih dobara upisanih na listi UNESCO.

Na Komitetu su razmatrani izvještaji o stanju konzervacija crnogorskih dobara svjetske baštine upisanih na UNESCO listu - Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora, Nacionalni park Durmitor i Venecijanska utvrđenja između XVI i XVII vijeka, čemu je prisustvovala ministarka kulture imedija dr Tamara Vujović.

Komitet za svjetsku baštinu usvojio je izvještaje o stanju konzervacije dobara svjetske baštine u Crnoj Gori, područje Durmitor i Venecijanske tvrđave, bez rasprave - naglašavajući neophodnost kontinuirane posvećenosti države za unaprijeđenje stanja očuvanosti dobara prirodne i kulturne baštine.

U odnosu na **izvještaj o stanju Nacionalnog parka Durmitor**, usvojen je niz zaključaka i preporuka od kojih je potrebno posebno naglasiti sljedeće:

- da Komitet „zahtijeva ažuriranje informacija o predloženom Hidroenergetskom projektu Komarnica i procesu procjene uticaja na životnu sredinu (EIA) u vezi s tim, bilježi da je država Bosna i Hercegovina pokrenula novi EIA proces za potencijalnu hidroelektranu Buk Bijela i dostavila dokumentaciju državi Crnoj Gori, te ponavlja zahtjev da se ova procjena sprovede u skladu sa Smjernicama i Alatom za procjene uticaja u kontekstu svjetske baštine, osiguravajući da se svi potencijalni uticaji na univerzalne vrijednosti detaljno procijene i dostave Centru za svjetsku baštinu na pregled prije donošenja bilo kakvih nepovratnih odluka“,

- da Komitet „izražava najveću zabrinutost zbog izvještaja trećih strana o postavljanju sistema za vještačko zasnježavanje na skijalištu unutar lokacije i poziva državu da provjeri situaciju i dostavi pojašnjenja i dokumentaciju Svjetskom centru za baštinu što prije, najkasnije do 1. decembra 2025“.

Zaključcima navedenim u Odluci o izvještaju za Prirodno i kulturno-istorijsko područje Kotora, Komitet je od države Crne Gore zatražio privremenu suspenziju odobravanja novih građevinskih i razvojnih projekata na Području i bafer zoni, sve do usaglašavanja pravnih, administrativnih i institucionalnih okvira iz relevantnih oblasti.

Ova odluka je uslijedila nakon što je Komitet uzeo u obzir nastojanja države da unaprijedi sistem upravljanja Područjem i učini napore za uspostavljanje dodatnih kontrolnih mehanizama uz unaprijeđenje zakonskih normi.

Na taj način, Komitet je, na preporuku nekoliko država članica Komiteta, izmijenio prvobitnu odluku o uvođenju moratorijuma na sve nove i sve započete projekte, uključujući one koje imaju pozitivne Izveštaje o procjeni uticaja na baštinu (HIA studije) od 2023. godine, kako je glasila prvobitna verzija odluke Komiteta, objavljena na UNESCO sajtu u petak 4. jula.

U cilju podrške nastojanjima države Crne Gore da ispuni preporuke Komiteta i zaključke navedenih u odluci, te izbjegavanje pravnih postupaka koji bi uslijedili nakon zabrane implementacije već započetih projekata, Turska je pokrenula raspravu oko ove tačke dnevnog reda, u kojoj su uzeli učešće i predstavnici Bugarske, Katara i Kazahstana, podnoseći amandmane na prvobitnu Odluku, uz izjašnjenje Savjetodavnih tijela UNESCO – Centra za svjetsku baštinu i ICOMOS-a.

Zaključci usvojeni u okviru Odluke o izvještaju za Područje Kotora podrazumijevaju ozbiljne aktivnosti i korake koje država i uključene opštine moraju da preduzmu kako bi stanje konzervacije Područja bilo poboljšano, a status na UNESCO listi očuvan.

Među zaključcima Odluke posebno je važno naglasiti da Komitet:

- „Zahtijeva od Države da obustavi sva dalja odobrenja za novu izgradnju i razvojne projekte unutar dobra i njegove zaštićene okoline dok se pravne, administrativne i institucionalne politike i planski okviri ne usklade i prilagode na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, kako bi se osigurala efikasna zaštita Izuzetne univerzalne vrijednosti (OUV) dobra i njegovo proaktivno i efikasno upravljanje, kako slijedi:

a) Izvršiti reviziju praktične primjene zakona iz 2010, 2013, 2018. i 2019. godine i razmotriti izmjene relevantnog zakonodavstva kako bi se uključile konkretne i jasne odredbe o uključivanju procedura zaštite kulturne baštine u prostorno-planske instrumente i planove;

b) Zahtijevati procjenu kumulativnog uticaja zajedno sa, ili kao dio, pojedinačnih Procjena uticaja na baštinu (HIA) i Procjena uticaja na životnu sredinu (EIA), i institucionalizovati srednjoročne procjene kumulativnog uticaja (npr. svake tri godine) koje analiziraju i upoređuju stvarni razvoj sa projekcionim scenarijima rasta, te u skladu s tim prilagoditi kontrole planiranja;

c) Izmijeniti Prostorni urbanistički plan Kotora i druge relevantne urbanističke instrumente opština čije se teritorije nalaze unutar dobra i njegove zaštićene zone, uključujući indikatore monitoringa, specifične zaštitne slojeve i obavezujuće, na baštinu osjetljive, odredbe o zoniranju;

d) Dovršiti reviziju Plana upravljanja paralelno sa preporučenim izmjenama nacionalnog zakonodavstva, opštinskih prostornih urbanističkih planova i svih teritorijalnih planskih i upravljačkih alata;

e) Osigurati da dio koji se odnosi na Kotor u novom Prostornom planu Crne Gore u potpunosti integriše razmatranja Komiteta, naročito zaštitu OUV;

f) Sprovesti Strateške procjene uticaja na životnu sredinu za sve politike, planove ili programe koji bi mogli uticati na dobro, posebno u cilju podrške razvoju strategije održivog turizma usmjerene na očuvanje OUV dobra“.

- „Zahtijeva od Države članice da sprovede kumulativnu procjenu uticaja svih pojedinačnih projekata koji su ocjenjivani putem zasebnih Procjena uticaja na baštinu od 2023. godine, s ciljem identifikovanja odgovarajućih mjera ublažavanja mogućih negativnih uticaja na izuzetne univerzalne vrijednosti dobra, i da ovu procjenu dostavi Centru za svjetsku baštinu na razmatranje od strane Savjetodavnih tijela“.

U Odluci se naglašava da je neophodno da uključeni akteri u najskorijem roku uspostave efikasan sistem upravljanja područjem, što podrazumjeva efikasnu i jasnu strukturu upravljanja Područjem, reviziju Menadžment plana za područje, što je obaveza od 2019. godine te izradu Studije procjene kumulativnog uticaja na Područje, istovremeno radeći na unaprijeđenju zakonske regulative u saradnji sa nadležnim institucijama.

U skladu sa Odlukom Komiteta, neophodno je sljedeći izvještaj o stanju konzervacije i izvršenim preporukama Komiteta dostaviti najkasnije do 1. februara 2026. godine. U Odluci je posebno naglašena potreba hitne konzervacije ovog Područja što podrazumijeva osnaživanje upravljanja i široku mobilizaciju, da bi se izbjeglo stavljanje dobra na listu Svjetske baštine u opasnosti.